

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 406/2024 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Kanadan maahanmuuttojärjestelmästä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Nasima Razmyarin /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 406/2024 vp:

Onko työ- ja elinkeinoministeriö selvittämässä tai esittämässä kolmatta maahantulon linjaa opiskelu- ja työperäisen maahanmuuton rinnalle,

onko työ- ja elinkeinoministeriö selvittänyt niin sanottua Kanadan maahanmuuttomallia ja sen hyväksi todettujen käytäntöjen toimivuutta Suomessa,

olisiko Kanadan alueellisesti kohdennetun maahanmuuton malli hyödynnettävissä myös haja-asutusalueiden haasteisiin, erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa ja

onko työ- ja elinkeinoministeriö mallintamassa tai pilotoimassa kokeilua?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Työ- ja koulutusperusteista maahanmuuttoa kehitetään hallitusohjelman mukaisesti monipuolisesti Talent Boost -toimenpideohjelmalla. Työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton määrä on viime vuosina vakiintunut selvästi korkeammalle tasolle kuin koronapandemiaa edeltänyt tyypillinen taso. Työnantajille on tarjolla runsaasti tukea kansainvälisen rekrytoinnin eri vaiheisiin ja oleskelulupien käsittelyajat ovat ennätyslyhyet. Kanadan maahanmuuttojärjestelmää ei ole tällä hallituskaudella työ- ja elinkeinoministeriössä erityisesti selvitetty, eikä sitä tai sen osia ole tarkoitus varsinaisesti mallintaa tai pilotoida. Kanada kuuluu kuitenkin tyypillisiin verrokkimaihin, jonka järjestelmä on yleisesti hyvin tiedossa ja jonka kehitystä seurataan.

Kirjallisessa kysymyksessä mainitulla kolmannella väylällä maahantuloon viitataan siihen, että luvan edellytyksenä ei vaadittaisi valmiina olevaa opiskelu- tai työpaikkaa, vaan oleskelulupia myönnettäisiin suoraan yksilön ominaisuuksien perusteella esimerkiksi pisteytysjärjestelmän avulla. Pisteytettäviä ominaisuuksia ovat Kanadan mallissa mm. koulutustausta, kielitaito ja työhistoria. Käytännössä lupa mahdollistaisi siis uramahdollisuuksien kartoittamisen ja työnhaun, ja lähtökohtana on, että riittävän pistemäärän saaneille henkilöille mahdollisuudet työllistyä tai käynnistää kannattavaa yritystoimintaa olisivat hyvät.

Suomessa oleskelulupien myöntäminen ei tällä hetkellä miltään osin perustu maahantulijoiden pisteytykseen. Pisteytyksen käyttöönotto edellyttäisi muutoksia lainsäädäntöön, toimintatapoihin ja tietojärjestelmiin siitä riippuen, millainen malli valittaisiin. Muutokset tarkoittaisivat pitkälle automatisoidussa lupaprosessissa todennäköisesti merkittäviä kustannuksia, joten muutoksen tarve tulisi huolellisesti perustella. Olisi myös varmistuttava siitä, että työmarkkinoilla olisi tarjolla riittävästi mahdollisuuksia pisteperusteisesti maahan tuleville. On huomattava, että Kanada kuuluu maailman suurimpiin osajien maahanmuuton kohdemaihin, kun taas Suomessa työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton kasvu on vielä melko uusi ilmiö. Työelämän vastaanottavuutta Suomessa onkin tärkeää vielä parantaa. Esimerkiksi vain noin puolet kansainvälisistä korkeakouluopiskelijoista työllistyy valmistuttuaan Suomeen, vaikka selvästi useampi haluaisi jäädä. Hallitus pyrkii lisäämään työllistyvien määrää. Valmistuneet opiskelijat voivat saada oleskeluluvan työnhakua varten kahdeksi vuodeksi, mikä tavallaan edustaa lupatyyppiä koulutus- ja työperusteisen luvan välillä.

Osana Kanadan maahanmuuttojärjestelmää on luotu aluekohtaisia, tiettyjä provinsseja koskevia työvoiman maahanmuuton malleja ja pilotteja, joissa muuttajalle voidaan myöntää pysyvän oleskeluluvan käsittelyn ajaksi työnantajakohtainen alueeseen sidottu määräaikaan työlupa. Kun pysyvä oleskelulupa myönnetään, muuttaja voi vaihtaa työnantajaa ja halutessaan vaihtaa työpaikkaa ja muuttaa uudelle alueelle. Alueet pyrkivät määräaikaisen työluvan aikana juurruttamaan muuttajat alueelle siten, etteivät nämä lähde Kanadan muuttovoittoisiin kasvukeskuksiin pysyvän luvan myötä.

Suomessa oleskelulupia ei ole sidottu tiettyyn alueeseen, ja tällainen muutos olisi periaatteellisesti merkittävä ja haastavakin toteuttaa. Alueiden mahdollisuutta houkutella ja pitää kansainvälisiä osaajia voidaan kuitenkin vahvistaa mm. tukemalla työllistymistä ja urakehitystä, tarjoamalla osaajille perheineen riittävät palvelut sekä vahvistamalla maahan muuttavien osallisuutta ja yhteiskunnan vastaanottavuutta. Kaikkia näitä osa-alueita edistetään osana hallituksen Talent Boost -toimenpideohjelman. Lisäksi kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisen tueksi ja alueiden hyödynnettäväksi on käynnistynyt operatiivisen toimintasuunnitelman valmistelu.

Valtion Work in Finland -toiminnon, kaupunkien ja kuntien sekä yksityisten toimijoiden kehittävän yhteistyön puitteissa tarjotaan kansainvälisen rekrytoinnin palveluita suomalaisten työnantajien tarpeiden mukaisesti sekä panostetaan Suomen ja eri alueiden tunnettuuden ja houkuttelevuuden lisäämiseen. Tavoitteena on varmistaa Suomessa kaikilla alueilla toimiva palvelukokonaisuus työnantajille kansainvälisten osaajien rekrytointiin Suomesta ja ulkomailta. Kansainvälistä rekrytointia edistetään myös osana monia alueellisia ohjelmia ja strategioita.

Kotoutumispalveluiden osalta nykyisen kotoutumislain mukaan työ- ja elinkeinotoimiston on käynnistettävä alkukartoitus mm. työttöminä työnhakijoina oleville maahanmuuttajille. Alkukartoitus voidaan käynnistää myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Tämän jälkeen tehdään yksilöllinen kotoutumissuunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, jotka tukevat mahdollisuuksia hankkia yhteiskunnassa ja työelämässä tar-

vittavia tietoja ja taitoja (ml. kielitaito) sekä osallistua aktiivisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Käytännössä suurin osa kotoutumispalveluista tarjotaan työnhakijoina oleville maahanmuuttajille, mutta niitä voidaan tarjota myös työssä oleville. Kotoutumiskoulutusten ohella työperusteisesti muuttaneiden ja työllistyneiden maahanmuuttajien osalta on julkisin palveluin tuettu työnantajien mahdollisuutta tarjota kielikoulutusta työpaikalla.

Ensi vuoden alusta voimaan tulevan uuden kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaan osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi, joka korvaa nykyisen alkukartoituksen, tulee jatkossa laatia yhä laajemmalle joukolle, ja erityisesti työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat pyritään tavoittamaan paremmin. Arvioinnin perusteella laaditaan tarvittaessa kotoutumissuunnitelma. Jatkossa palveluiden tarjoaminen on kuntien ja kuntien työvoimaviranomaisten vastuulla, mikä tarjoaa kunnille mahdollisuuden ulottaa palveluita kokonaisvaltaisesti niitä tarvitseville kuntalaisille.

Helsingissä 12.11.2024

Työministeri Arto Satonen

VN/30610/2024-TEM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: